

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

УДК 81'25:001.4:63=111=161.2

ПОГОДЖЕНО
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри іноземної
філології і перекладу

_____ Савицька І.М.
(підпис)
« ____ » _____ 2024р.

_____ Амеліна С.М.
(підпис)
« ____ » _____ 2024р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему **Структурно-семантичні особливості англійськомовних
багатокомпонентних термінів аграрної галузі та способи їх
перекладу українською мовою**

Спеціальність **035 «Філологія»**
(код і назва)

Магістерська програма **Англійська мова та друга іноземна**
(назва)

Програма підготовки **освітньо-професійна**
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Керівник магістерської роботи
_____ д.н., проф.
(науковий ступінь та вчене звання)

_____ **Стрілець В.В.**
(підпис) (ПІБ)

Виконала _____
(підпис)

_____ **Михайлюк Д.Г.**
(ІБ студента)

Київ – 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри економіки

д.е.н., проф. _____ **Амеліна**

(науковий ступінь, вчене звання) **С.М.** (підпис) (ПІБ)
«_____»
_____ 2024р.

ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Михайлюк Дарині Геннадіївні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність **035 – «Філологія»**
(код і назва)

Магістерська програма **Англійська мова та друга іноземна**
(назва)

Програма підготовки **освітньо-професійна**
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської роботи **Структурно-семантичні особливості англійськомовних багатокomпонентних термінів аграрної галузі та способи їх перекладу українською мовою**

Затверджена наказом ректора НУБіП України від

Термін подання завершеної роботи на кафедру

_____ (рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської роботи:

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Які існують семантичні та структурні моделі термінів аграрної галузі?
2. Які труднощі та особливості можуть траплятися при перекладі багатокomпонентних термінів аграрної галузі?
3. Які способи перекладу можуть використовуватися при перекладі аграрних термінів?

Дата видачі завдання «» 2024 р.

Керівник магістерської роботи _____
(підпис)

Стрілець В.В.
(прізвище та ініціали)

Завдання прийняла до виконання _____
(підпис)

Михайлюк Д.Г.
(прізвище та ініціали студента)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ І. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНИХ ТЕРМІНІВ	7
1.1. Лексико-семантична диференціація аграрних термінів	7
1.2. Структурні моделі англійськомовних термінів аграрної галузі	13
Висновки до Розділу І.....	16
РОЗДІЛ ІІ. ТРАНСЛАТОГІЧНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНСЬКОЮ	18
2.1. Труднощі перекладу багатокomпонентних термінів.....	18
2.2. Способи перекладу багатокomпонентних термінів.....	21
Висновки до Розділу ІІ	26
РОЗДІЛ ІІІ. АНАЛІЗ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ	27
3.1. Характеристика структурних моделей багатокomпонентних термінів аграрної галузі	27
3.2. Аналіз способів перекладу багатокomпонентних термінів аграрної галузі.....	30
Висновки до Розділу ІІІ	35
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
Додаток А.....	45
Додаток Б.....	58
Додаток В.....	65
Додаток Г	72

ВСТУП

Аграрна галузь є однією з найважливіших складових економіки, що активно взаємодіє з міжнародними ринками. Через це значна кількість термінів сфери сільського господарства є запозиченнями з іноземної мови, що потребують точного перекладу для забезпечення достовірної інформації. Також дослідження методів перекладу спеціалізованих термінів, зокрема багатокomпонентних, сприяє розвитку перекладознавства як науки, дозволяючи розробляти нові підходи та вдосконалювати існуючі методи. Отже, дослідження структурно-семантичних особливостей англійських багатокomпонентних термінів у аграрній галузі та пошук оптимальних способів перекладу є важливим для наукової спільноти та практики перекладу.

Вивченням цієї теми займалися Карабан В.І. «Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми», Коваленко А.Я. «Загальний курс науково-технічного перекладу», Стрілець В.В. Андрієнко В.В. «Структурні моделі англійських багатокomпонентних термінів нафтогазової галузі». К. Тішечкіна дослідила лексико-семантичні варіативності перекладу українською мовою спільнокореневих аграрних термінів у контексті опрацювання лексикографічних джерел. Л. Герман та О. Ільєнко проаналізували тенденції вживання і перекладу агрономічних термінів.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей перекладу складних термінів аграрної галузі.

Завдання магістерської роботи:

- охарактеризувати семантичні та структурні моделі термінів аграрної галузі;

- проаналізувати труднощі перекладу багатокомпонентних термінів аграрної галузі;
- дослідити способи перекладу багатокомпонентних аграрних термінів;
- здійснити структурний аналіз термінів аграрної галузі;
- провести аналіз способів перекладу багатокомпонентних термінів аграрної галузі з англійської на українську мову.

Об'єктом дослідження є англійськомовні багатокомпонентні терміни аграрної галузі.

Предметом дослідження є особливості перекладу багатокомпонентних термінів аграрної галузі з англійської мови на українську.

Методи дослідження. У роботі використано такі методи дослідження, як:

- науковий аналіз і синтез для формулювання понять і категорій,
- перекладознавчий аналіз для дослідження особливостей перекладу багатокомпонентних англійськомовних термінів аграрної галузі,
- статистичний метод для обрахування статистичних даних щодо використання перекладацьких способів.

Матеріалом дослідження слугує стаття «Ukrainian agriculture in wartime» та її українськомовний варіант «<https://www.tni.org/uk/article/ukrainian-agriculture-in-wartime>».

Наукова новизна роботи: узагальнено характеристики аграрної термінології; набуло подальшого розвитку питання способів перекладу аграрних текстів на семантичних та структурних рівнях, проаналізовано й статистично опрацьовано структурні моделі багатокомпонентних термінів аграрної галузі та способи їх перекладу на матеріалі статті «Ukrainian agriculture in wartime» англійською й українською мовами.

Теоретична значущість даної роботи полягає у формуванні цілісного підходу до вивчення структурно-семантичних особливостей та перекладу англійськомовних термінів у сфері аграрної термінології, що сприяє розвитку перекладознавства.

Практична значущість одержаних результатів визначається можливістю їх використання перекладачами-практиками для виконання аграрних термінів, а також викладачами і студентами спеціальності «Філологія» в межах курсу галузевого перекладу.

РОЗДІЛ I. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНИХ ТЕРМІНІВ

1.1. Лексико-семантична диференціація аграрних термінів

Аграрна галузь – одна з найважливіших галузей економіки, що забезпечує життєдіяльність суспільства. Сьогодні кількість міжнародних контактів і зовнішньоекономічних зв'язків, пов'язаних з перекладацькою діяльністю, постійно зростає. Тож значна увага надається перекладу термінології та технічних текстів у галузі сільського господарства, і важливо запобігти непорозумінням у цій сфері. При перекладі сільськогосподарських текстів особливу увагу слід приділяти аналізу методів забезпечення адекватності та еквівалентності. Зростаючі проблеми перекладу спеціалізованих текстів роблять важливим виявлення специфіки перекладу спеціальної термінології в галузі агрономії [9].

Вивчаючи питання перекладу аграрних термінів, необхідно дати визначення терміну «термін». Термін – це слово або вираз, який має спеціалізоване використання. Характеристика терміна – це те, що відрізняє його від інших мов, а функція терміна – виражати спеціальну мету, тобто виражати спеціальне поняття.

Терміни представляють собою стійкі словосполучення, за якими закріплене певне термінологічне значення. Значна кількість термінів є атрибутивними комбінаціями прийменників, тобто словосполученнями з означенням і означуваним елементом, де означення займає першу позицію у словосполученні.

Кожен термін або поєднання термінів належить до системи, яка є частиною семантичного центру. Системність лексики ґрунтується на внутрішньо-семантичних зв'язках між словами, а сама лексична система мови є семантичною, як з погляду її складових частин, так і з погляду

відношень між ними, і стає об'єктом вивчення лексикології та семантики як система взаємопов'язаних і вкладених один в одного класів слів різного обсягу і характеру. Вона стає об'єктом вивчення як система взаємопов'язаних і вкладених один в одного класів слів різного обсягу і характеру. Це визначає специфіку, своєрідність і складність лексичної системи.

Більшість науковців визнають системний характер лексичної структури мови і вказують на те, що лексику слід аналізувати з точки зору системних зв'язків і відношень. Системні зв'язки та відношення у словах попри всі труднощі, що випливають з особливостей предмета дослідження.

Однак аргументами проти систематизації лексики є довільність вибору певних тематичних груп, сфер і словосполучень, невизначеність їхнього складу та меж, а також те, що різні дослідники по-різному характеризують одну й ту саму групу слів. Насправді всі ці особливості у визначенні лексики зумовлені структурою самої лексичної системи та її компонентів (підсистем). Але, перш за все, більшість лексичних підсистем є відкритими. Оскільки цей процес є безперервним, межі підсистем є дифузними і нестабільними. По-друге, крім основного ядра лексики підсистеми, завжди існує важлива периферія, яка включає лексику з інших лексико-семантичних груп (які входять до вихідної групи лише окремими значеннями). Це створює нестабільність у кожній підсистемі, але саме ця нестабільність є основою для інтеграції підсистем (лексико-семантичних груп) в єдину систему в цілому.

Характерною особливістю термінологічного перекладу є збереження семантичної точності одиниці мови оригіналу в перекладі та гарантія абсолютної тотожності понять, виражених термінами оригіналу та перекладу, що є найважливішими умовами забезпечення компетентності. Переклад термінів вимагає знання галузі, до якої належить текст, що перекладається, розуміння термінології іноземної мови і знання

термінології рідної мови. Перераховуються два завдання, які повинен виконати перекладач при перекладі: 1) правильне розуміння змісту вихідного тексту; і 2) знання термінології тексту перекладу. [15]

Термінологія аграрного сектору – це сукупність слів і стійких словосполучень, які відповідають поняттям (предметам, явищам і діям) цієї галузі, є змінною частиною загальноживаної лексики, а тому потребує систематизації та впорядкування.

Іменники є основною частиною мови для позначення явищ, об'єктів і процесів у аграрній термінології. Вони передають змістовні поняття, пов'язані зі сферою сільського господарства. Наприклад, *seedling, beetle, forestry, apiary, pasture, herbicide, fodder, arboriculture, viniculture, ecosystem, biodiversity*. Кожен з цих термінів стосується різних аспектів аграрної діяльності, що включає рослинництво, тваринництво і обробіток ґрунту [22].

Серед термінів важливу роль відіграють дієслова, які описують дії, пов'язані з аграрною сферою: *sprout, prune, pollinate, fertilize, sow, harvest, transplant, irrigate*. Вони позначають ключові процеси, що впливають на вирощування і догляд за культурами [22].

Прикметники виконують функцію уточнень у багатокомпонентних термінах, визначаючи властивості та характеристики об'єктів. Наприклад, *arable, fertile, brittle, succulent, annual, edible, invasive, organic, drought-resistant*. Прикметники додають важливі деталі і роблять терміни більш точними в професійному контексті, полегшуючи розуміння конкретних властивостей об'єктів чи процесів [22].

Розглянемо та проаналізуємо походження та семантику деяких термінів аграрного напрямку, представлених в етимологічних першоджерелах:

агро- (ЕСУМ с. 47) (перший компонент складних слів типу агробаза, агромінімум, агротехнік) – р. болг. м. агро-, бр. агра-, п. ч. слц. вл. слн. агро-; - основа грецького слова *ἀγρός* «поле», запозичена спочатку в складі слова агроном і виділена шляхом скорочення цього слова [16];

agro- (CEDK, 40), combining form meaning «pertaining to agriculture». – Gk. *ἀγρο-*, from *ἀγρός*, «field», which is cognate with L. *ager*, «field» [1];

agrarian (OED) – 1618, «relating to the land», from M.Fr. *loy agrarienne* «agrarian law», from L. *Lex agraria*, the Roman law for the division of conquered lands, from *agrarius* «of the land», from *ager* (gen. *agri*) «a field». Meaning «having to do with cultivated land» first recorded 1792 [5];

agrarian, agriculture, -cultural, -culturist; agronomy (SED, 54) – the base is L. *ager*, o/s *agr-*, gen *agri*, a field; in agronomy, from Gr. *agronomos*, manager of public lands, it is *agros*, a field, the 2nd element coming from *nemein* (stem *nem-*), to distribute, (hence) to manage. The Indo-European root is **agro-*, an uncultivated field – confer (compare) Avestic *ajras* – perh (perhaps) akin to the Indo-European **ag-* seen in *agere*, to drive: confer AGENT. Agrarian: L. *agrārius*, adj of *ager*; agriculture: via French from L. *agricultūra*, (lit) cultivation (confer cultivate at CULT) of the field; hence agricultural (-al, adj) and agriculturist (-ist); agrarian, agriculture, -cultural, -culturist [15];

agronomy (CEDK, 40) – n the science of crop production; management of land. – French *agronomie*, from Gk. *ἀρονόμος*, «rural», which is compounded of *ἀγρός*, «field» and the stem of *νέμειν*, «to assign, manage», «to drive (cattle) to pasture». Derivatives: agronom-ic, agronom-ic-al, adjs, agronom-ics, n, agronom-ist, n [1];

agriculturalist (CEDK, 40) – n a farmer – formed from L. agricultūra with the suffixes -al and -ist [1];

agriculturist (CEDK, 40) – n an agriculturalist (rare) – formed with suff. -ist from L. agricultūra [1];

agronomist (WPO,14) – agronomists are today's scientifically trained farmers, taking their name from the Greek agros, «field», and nomis, «to manage». The word only recently came into the language – in the early 19th century [7];

agriculture (OED) – 1440, from L. agricultura, compound of agri cultura «cultivation of land», from agri, gen. of ager «a field» + cultura «cultivation» [5];

agriculture (CEDK, 40) – n French, from L. agricultūra, lit. (literal, literally) «cultivation of the land», compounded of ager, gen. agrī, «field, land», and cultūra, «cultivation». Derivatives: agriculture-al, adj, agriculturalist, agriculturist (quae vide) [1].

Таким чином, більшість досліджуваної лексики походить з грецької мови, а саме від слова *ἀγρός* та пов'язаний з ними термін латинською *ager*. Українські терміни «аграрний» та «аграрій» мають походження з німецької мови, яка в свою чергу, перейняла їх з французької, а в основу французької лексеми *agraire* покладено термін латинського походження *agrarius*. Подібну специфіку запозичень мають англійські терміни «agriculture» й «agrarian». Слова «агроном», «агроному» увійшли в сучасну українську та англійську мови через запозичення французького терміну грецького походження *agronome*. Згідно розглянутих наукових джерел виключно грецьке походження мають спільнокореневі слова «агрономія», «агроном»,

«agronomy», «agronomist», а латинське – «agriculture», «agriculturist / agriculturalist».

Цікаво, що первісне значення терміну «agrarian» ґрунтувалося на правах розподілу земель, завойованих Римською імперією, а згодом набуло значення, пов'язаного з сільським господарством.

Щодо англійського слова «агрономія» (agronomy), то спочатку воно використовувалося для позначення тих, хто займався сільськими та земельними справами, а пізніше стало тлумачитися як назва науки про вирощування рослин і сільськогосподарське виробництво.

Проаналізована лексика включає терміни, які по-різному трактуються в різних словниках, а також терміни з більш ніж одним перекладом. До неї увійшли терміни з більш ніж одним значенням і більш ніж одним варіантом перекладу:

аграрій (СУМ 1, 17) – землевласник; agrarian [27];

landowner (DCO) – n, adj someone who owns land, often a lot of land [2];

аграрний (СУМ 1, 17) – земельний [27];

agrarian (DCO) – 1) adj related to the land, especially farms, and its ownership; 2) describes a place or country that makes its money from farming rather than industry (Definition of agrarian adjective from the Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus © Cambridge University Press) [2];

агроном (СУМ 1, 18) – фахівець з агрономії; agriculturist, agronomist (Ling., CORD, 3) [27];

agronomist (MED, 29) – n scientist who studies agronomy [4];

агрономічний (СУМ 1, 18) – стос. до агрономії [27];

agricultural (DCO) – used for farming or relating to farming [2];

агрономія (СУМ 1, 18) – наука про хліборобство; наукові основи сільськогосподарського виробництва [27];

agronomy (DCO) – the science of farming, including the study of soil, plants, and animals, and ways to improve the production of food on farms [2].

Тому терміни «аграрій» та «аграрний» мають різні значення в перекладі. Існує кілька варіантів перекладу на англійську мову українських аграрних термінів, згаданих вище. Крім того, слова-терміни «agrarian» та «landowner» можуть набувати ознак різних частин мови (іменників та прикметників та прикметників), можуть набувати їхніх властивостей [22].

1.2. Структурні моделі англійськомовних термінів аграрної галузі

Беручи до уваги класифікацію, можна систематизувати терміни аграрної галузі за такими різновидами:

1. Однокомпонентні терміни-слова: crop – урожай, stem – стебло, culture – культура;

2. Багатокомпонентні терміни – це терміни, що складаються із двох, трьох або більше компонентів і мають залежні члени: означувальну частину та означуване слово або групу слів. До них належать іменники, дієслова, прикметники, прислівники, дієприслівникові звороти, числівники, прийменники та сполучники. Приміром: brittle shell – крихка шкаралупа, dairy cattle breed – молочна худоба, ecologically based pest control –

екологічна боротьба зі шкідниками [24].

За В. Карабаном, складні багатоконпонентні терміни можна описати через такі моделі: N1 + N2; N1 + N2 + N3; (N + Part.I) + N; (N + Part.II) + N; (Adj. + Part.I) + N; (Adj. + Part.II) + N [18].

Багатоконпонентні терміни в аграрній англійській мові мають низку фонетичних, орфографічних, семантичних, морфологічних і синтаксичних ознак, які відображають особливості їх структури та функцій.

Фонетичний аспект багатоконпонентних слів визначається розташуванням наголосу. У аграрних термінах англійської мови частіше зустрічається наголос на першому компоненті, який зазвичай відображає основне значення. Термін може мати кілька типів наголосів:

- 1) наголос на першій частині, як у seedbed, hayfield, cornsilage;
- 2) основний наголос на першому компоненті та побічний – на другому: greenhouse-gas, top-dressing, nutrient-dense;
- 3) два рівноправні наголоси на обох компонентах, наприклад, fruit-growing, fine-textured, root-crop [28].

Орфографічна ознака полягає у варіативності написання багатоконпонентних слів: вони можуть писатися разом, через дефіс або окремо. Наприклад, root crop, root-crop або rootcrop. Вибір орфографічної форми іноді залежить від уподобань автора чи видання, а також від прийнятих норм у різних регіонах.

Морфологічні ознаки включають визначення частини мови кожного компонента та моделі їх поєднання. Найпоширенішими моделями багатоконпонентних аграрних термінів є:

N(noun) + N: crop rotation, milk yield, water table, де перший компонент може бути у формі присвійного відмінка: devil's claw, lady's slipper.

Adj (adjective) + N: fine-wool, high-yield, sweet-corn.

V (verb) + N: feed bin, grow light, harvest moon.

Adverb + Past Participle: well-drained, well-formed.

Слова, утворені з афіксами, зберігають морфологічну структуру: sustainable, fertility, cropper, germination [28].

Синтаксично багатоконпонентні слова мають сурядні й підрядні відношення. У разі сурядних відношень усі компоненти рівноправні і належать до однієї частини мови: row-crop, dairy-product, feed-tank. Підрядні відношення передбачають домінування одного компонента над іншим, що визначає частину мови і лексичну категорію терміна: self-watering (прикметник), top-dress (дієслово).

Семантика багатоконпонентних термінів часто визначається значенням кожного компонента, особливо у термінах з двома елементами, як grain bin або field-test. Деякі слова зберігають значення кожного компонента, як water-tight, тоді як інші набувають нового значення: ladyfinger, catfish.

У структурі аграрних термінів виділяють три типи:

- 1) Нейтральний тип – поєднання основ без сполучних елементів, наприклад, tree-farming, dairy-product, horsepower.
- 2) Морфологічний тип – сполучення з'єднувальною голосною чи приголосною, як у speedometer, electromagnet.
- 3) Синтаксичний тип – включає прийменники, сполучники чи артиклі, як in-season, out-of-field, step-by-step [28].

Трикомпонентні терміни можуть мати внутрішні структурні зв'язки, як farm-to-table, one-field-system. Часто в аграрних термінах використовуються числівники: two-row, four-wheel-drive.

Аграрні композити можуть містити афікси, що вказують на частину мови: суфікси -er, -tion, -ance для іменників (farmer, fertilization,

performance); -y, -ic, -able для прикметників (leafy, organic, viable); -ate, -ize для дієслів (to cultivate, to fertilize) [28].

Таким чином, дослідивши специфіку утворення складних слів аграрної термінології в сучасній англійській мові можна дійти до наступних висновків:

Лексичні особливості багатокomпонентних аграрних термінів у сучасній англійській мові визначаються фонетичними, морфологічними, орфографічними, семантичними й синтаксичними характеристиками. Такі терміни часто є складними словами або словосполученнями, де кожен компонент додає додатковий зміст або уточнення. Використання різних частин мови, особливо іменників і дієслівних форм, сприяє створенню гнучкої та точної аграрної термінології [14].

Висновки до Розділу I

Лінгвістичні особливості англомовних аграрних термінів відображають специфіку та багатогранність сільськогосподарської галузі. Терміни в цій галузі мають низку важливих лексичних, семантичних і граматичних характеристик, які відрізняють їх від загальної лексики, забезпечуючи точність, однозначність і міжнародну зрозумілість.

Багато англомовних аграрних термінів мають офіційний характер і використовуються в наукових, юридичних та економічних текстах. Це зумовлено потребою в точній передачі спеціальних понять і явищ.

Більшість аграрних термінів в англійській мові складаються з кількох слів, де кожне слово вносить свій внесок у значення терміна. Також багато термінів англійською мовою побудовані на основі латинських або грецьких коренів, що робить їх зрозумілими у міжнародному науковому контексті.

У аграрній англійській термінології поширене використання афіксів і суфіксів, що допомагає створювати нові терміни, відображаючи процеси чи

типи діяльності. Англійська аграрна лексика часто використовує абстрактні поняття, що дозволяє ширше трактувати значення залежно від контексту. В англійській аграрній термінології часто використовуються кілька прикметників для уточнення поняття.

Лінгвістичні особливості англійських аграрних термінів відображають прагнення до точності та гнучкості у передачі змісту. Завдяки використанню складених термінів, латинських і грецьких коренів, а також афіксів та суфіксів, англійська аграрна термінологія може точно передавати спеціальні поняття та охоплювати різноманітні явища у сфері сільського господарства. Поширення англійської мови зробило англійські аграрні терміни зрозумілими у всьому світі, що спрощує міжнародну комунікацію й обмін інформацією.

РОЗДІЛ II. ТРАНСЛАТОГІЧНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНСЬКОЮ

2.1. Труднощі перекладу багатокomпонентних термінів

Проблема перекладу англійської аграрної термінології залишається недостатньо вивченою і потребує комплексного аналізу для врахування різних її аспектів. Упорядкування та стандартизація перекладу аграрних термінів на українську мову сприятиме підвищенню якості перекладу, що, своєю чергою, підвищить конкурентоспроможність української аграрної галузі на світовому ринку [13].

Серед основних викликів перекладу аграрних термінів виділяються такі проблеми:

1. Неоднозначність. Термін *yield* може мати кілька варіантів перекладу, таких як виробіток, вихід продукції або урожай, залежно від контексту. Наприклад, у словосполученні *selection of plant varieties and animal species with high yields* слово *yield* не можна перекласти як урожай, оскільки йдеться як про рослини, так і про тварин, тому доцільніше вжити вихід продукції.

2. Відсутність відповідників для нових термінів. Деякі терміни, як *genetically modified organism*, були введені лише у 1970-х роках і не мали перекладацького еквіваленту до недавнього часу. Створення відповідників таких термінів на українську мову потребує ретельного аналізу та адаптації.

3. Синонімія та розмитість значень. У деяких випадках аграрні терміни, як *agricultural* та *agrarian*, є близькими за змістом, але мають відтінки значень. Наприклад, *agricultural* означає більш загальний термін для сільського господарства, тоді як *agrarian* може позначати певний соціальний аспект, пов'язаний із землеволодінням.

4. Недостатня стандартизація та відсутність спеціалізованих

словників. Брак спеціалізованих аграрних словників та недосконала система упорядкування термінології призводить до розрізненості у перекладах.

5. Збільшення кількості загальнонаукових термінів. Зростання загальнонаукової термінології призводить до зростання кількості синонімів у словниках, що може ускладнювати вибір правильного варіанту перекладу [17].

Терміни в галузі тваринництва, такі як lambing season (період ягніння), також потребують особливої уваги, оскільки вони часто пов'язані з фізіологічними особливостями тварин. Неврахування таких факторів може призводити до неточностей у перекладі, які, у свою чергу, спотворюють зміст і можуть негативно вплинути на виробничі процеси.

Аналізуючи специфіку перекладу термінів з біотехнології, Л. Л. Ритікова зазначає, що багато загальноживаних слів у контексті аграрної сфери набувають спеціальних значень. Наприклад, habitat може означати середовище проживання, ареал, або екосистему, залежно від контексту [23].

Багатозначність є частою проблемою при перекладі термінів з аграрної сфери. Наприклад, слово crop може означати урожай, посіви, жнива або сільськогосподарська культура, залежно від контексту: у реченні The crop was damaged by heavy rain (урожай було пошкоджено зливою) термін позначає саме результат вирощування. Інший приклад – plant, яке може означати рослину, завод або виробничу установку, як у випадку power plant (електростанція).

Стилістичні труднощі виникають і під час перекладу метафоричних термінів і фразеологічних одиниць, що є характерними для науково-технічних текстів. Для прикладу, термін seed money (стартовий капітал) має переносне значення і не стосується безпосередньо сільського господарства. Коректний переклад таких елементів потребує додаткових знань і досвіду в галузі. У сучасній аграрній літературі перекладачі стикаються з такою

проблемою, як багатозначність термінів, наприклад: compost – 1) компост, складене добриво; 2) ґрунтова суміш (lizavetan); 3) розкладена органіка [20];

Лексичний елемент, як відомо, перекладається не окремо сам по собі, а в поєднанні з контекстуальними зв'язками та функціональними характеристиками. Знання еквівалентів слів у словниках є необхідною, але недостатньою умовою для точного перекладу. Крім того, важливо вміти знаходити контекстуальні еквіваленти, які не обов'язково включати до перекладацького словника. У деяких випадках відмінності у функціональних властивостях лексичних одиниць мови оригіналу можуть вимагати визначення значень [18].

При перекладі технічних текстів важливо не лише враховувати граматичні особливості мови перекладу, важливо також знайти саме той варіант, який використав автор у вихідному тексті. Для цього потрібно знайти еквівалент. Якщо необхідно, слід також враховувати контекстуальне оточення. Необхідно досягти еквівалентності не тільки для терміна, але й для всього тексту, що вказуватиме на професіоналізм перекладача.

Переклад термінів залежить від контекстуального оточення та функціонального навантаження терміна. Як зазначає А. Я. Коваленко, процес перекладу аграрного терміна складається з двох етапів: спершу перекладач аналізує значення слова в контексті, а потім обирає відповідник в українській мові [21].

До основних складнощів також належить багатозначність та омонімія. Наприклад, слово drill може позначати як бурильний апарат, так і сівалку в залежності від тексту, в якому вживається.

Аграрні терміни можна поділити на дві групи:

1. Еквівалентні – ті, які мають усталений відповідник, наприклад, cattle – велика рогата худоба, flock of sheep – стадо овець.
2. Безеквівалентні – терміни, що не мають чітких відповідників в

українській мові, наприклад, hedgerow, що позначає огорожу з живоплоту [28].

Приміром, слово plant може мати кілька значень: 1) живий організм, що росте в землі, воді або на інших рослинах, зазвичай має стебло, листя, коріння і квіти, та утворює насіння; 2) машини, які використовуються в промисловості; 3) завод, де виготовляється певна продукція або виробляється енергія; 4) велика промислова машина або транспортний засіб, що використовується для будівництва доріг або в інших галузях.

Bees pollinate the plants by carrying the pollen from one flower to another.
– Бджоли запилюють рослини, переносячи пилок від однієї квітки до іншої.

Ukrainian machine building plants can meet demand of foreign clients. –
Українські машинобудівні заводи можуть задовольнити попит іноземних клієнтів [29].

За словами В. І. Карабана, еквівалентні одиниці можуть бути одноквівалентними, як, наприклад, stallion – жеребець, або багатоквівалентними, коли один термін має кілька варіантів перекладу, як у випадку сгор, що може означати урожай, жнива або с.-г. культура [19].

Таким чином, переклад аграрної термінології вимагає точного підходу, врахування багатозначності, контекстуальних значень і специфічних особливостей української мови.

2.2. Способи перекладу багатокomпонентних термінів

Інтерпретація термінології в аграрній галузі вимагає не тільки знань мови перекладу, але й глибокого розуміння специфіки самої галузі, значення

термінів в оригінальній мові та відповідних термінів у мові перекладу. Контекст при цьому відіграє ключову роль, оскільки значення аграрних термінів може змінюватися залежно від граматичного і лексичного оточення [17].

Особливістю агрономічної літератури є наявність спеціальних термінів. При їх перекладі з англійської мови українською використовуються різні способи, серед яких найбільш продуктивними є:

Дослівний (прямий) переклад – це переклад, в ході якого кожне слово передається в тому самому порядку, як і в оригінальному тексті. При цьому відбувається проста підстановка українських відповідників замість англійських слів, наприклад: *fertilizer application* – внесення добрив. Проте, якщо дослівний переклад суперечить нормам української мови, такий метод може створити неадекватний текст, який потребує редагування для збереження смислової і стилістичної цілісності. [30]

Еквівалентний переклад – переклад, що відображає первинний текст на рівні з еквівалентністю. Еквівалент – рівнозначна лексична відповідність, яка цілком відповідає значенню іншомовного слова-терміну. Терміни, які налічують еквіваленти у вихідній мові, грають значу роль при перекладі. Вони виконують роль сполучної ланки в тексті та допомагають прояснити значення інших слів. Однак пошук еквівалентів є складним завданням, оскільки терміни можуть бути неоднозначними та мати різні дефініції в різних галузях. Виділяють такі типи еквівалентності: а) повна еквівалентність; б) часкова еквівалентність.

Якщо слова мов, які порівнюються, повністю збігаються за семантикою, то такі лексичні подібності називаються повними (повна еквівалентність). Наприклад: *category* – категорія, *process* – процес, *specialization* – спеціалізація.

У випадку збігу одних і незбігу інших значень семантичних структур зовні подібних лексем мова йде про неповні лексичні паралелі (часткова

еквівалентність). Приміром: *regular* – регулярний і закономірний, *collection* – колекція і збір, зібрання [15].

Systems of pastoral animal breeding were extended into grassy areas that could be used directly as pasturage – Системи пасовищного тваринництва були поширені на трав'янисті території, які можна було використовувати безпосередньо як пасовища.

Калькування (буквальний переклад) – це передача комбінаторної структури слова, а не його звучання, коли складові частини слова (морфеми) перекладаються відповідними елементами в мові перекладу. Зазвичай перша словникова стаття вибирається так, щоб вона відповідала в мові перекладу простому або (частіше) складному слову (терміну) в мові оригіналу. Приміром: *natural selection* – природний відбір; *agricultural ecosystem* – аграрна екосистема; *agricultural activity* – сільськогосподарська діяльність, *hydrological cycle* – гідрологічний цикл; *primary production* – первинна продукція; *ecological niche* – екологічна ніша, *genetic testing* – генетичне тестування. Калькування часто використовують для перекладу термінів зі складною структурою, наприклад, *disease-resistant variety* – стійкий до хвороб сорт. У цих прикладах українські відповідники англійських термінів утворені шляхом вибору першого словникового відповідника кожного з компонентів.

Калькування як прийом перекладу здебільшого використовується для перекладу складних термінів. Він також може бути застосований лише до одного з компонентів складного слова (терміна), наприклад: *endangered species* – вимираючий вид, *functional gene* – функціональний ген. Цей прийом можна застосовувати лише в тому випадку, якщо отриманий таким чином переклад не суперечить нормам українського слововживання та взаємозамінності [20].

Модуляція передбачає заміну іншомовного терміна українським відповідником, який передає сенс без прямого перекладу, наприклад, *root system development* – розвиток кореневої системи, де слово *system* передане через близький за значенням термін.

Транскодування передбачає передачу слів з оригінальної мови за допомогою українських фонем і графем. Застосовується для термінів, які не мають прямого відповідника в українській, як *fermentation* – ферментація, *clone* – клон. Транскодування ділиться на:

1. Транскрибування – передавання звукової форми слова мови оригінала, наприклад: *glomalin* – гломалін, *alkaloid* – алкалоїд.
2. Транслітерування – передавання слова мови оригінала за літерами, приміром *cistron* – цистрон, *kolhospy* – колгоспи.
3. Змішане транскодування – здебільше використання транскрибування з елементами транслітерування, наприклад: *outsourcing of processing* – аутсорсинг рибопереробки, *antibiotic* – антибіотик.
4. Адаптивне транскодування – адаптація словоформи до фонетичної і/або граматичної структури цільової мови, приміром: *fermentation* – ферментація, *conservation* – консервація, *cultivation* – культивування, *duplication* – дуплікація, *evolution* – еволюція [15].

Під час аналізу та перекладу аграрної термінології, простежується значна кількість лексики, що має латинське походження, й таким чином відноситься до групи інтернаціональної лексики: *bacteria* – бактерії, *diagnosis* – діагностика, *agronomia* – агрономія.

Експлікація (описовий переклад) – лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця мови оригіналу замінюється словом або словосполученням, що визначає або тлумачить відповідну одиницю. Його використовують доволі часто, оскільки англomовні терміни,

які пов'язані з технологічними процесами та обладнанням у аграрній галузі, не мають відповідників в українській мові, приміром: *overgrazing* – надмірне випасання худоби, *no-till farming* – землеробство без обробітку ґрунту. При цьому переклад має бути точним, лаконічним і зрозумілим.

До описового перекладу висуваються такі вимоги: 1) переклад має чітко передавати основний зміст поняття, яке позначає неологізм; 2) опис має бути лаконічним і не надмірно деталізованим; 3) структура словосполучення повинна залишатися простою для розуміння. За допомогою експлікації перекладають багатокomпонентні термінологічні словосполучення, наприклад: *integrated pest management* – комплексна боротьба із шкідниками; *contaminant* – забруднююча речовина [17].

До інших трансформаційних способів, що застосовуються при перекладі аграрних термінів можна віднести: конкретизацію та генералізацію. Вони дозволяють передавати зміст терміна, використовуючи загальніші або конкретніші відповідники. Наприклад, *planting material* можна перекласти як посівний матеріал, що є конкретизованим перекладом.

Додатково у перекладі аграрних термінів використовуються такі прийоми:

1. Використання родового відмінка: переклад з використанням родового відмінка для точного відтворення значення. Наприклад: *seed dispersal* – розсіювання насіння, *tree bark* – кора дерева, *surface runoff* – поверхневий стік.
2. Переклад іменника через прикметник: іменник перекладається прикметником для зручності та відповідності мовним нормам. Наприклад: *solar energy* – сонячна енергія, *thermal insulation* – теплова ізоляція.
3. Зміна порядку компонентів у перекладі атрибутивної групи: зміна порядку для дотримання правил української мови. Наприклад: *water*

management systems – системи управління водними ресурсами, biodiversity conservation measures – заходи зі збереження біорізноманіття [11].

Висновки до Розділу II

Аграрні терміни відіграють важливу роль у відображенні специфіки сільськогосподарської галузі та є частиною професійної лексики, яка характеризується певними семантико-структурними особливостями.

Значна частина аграрних термінів утворюється через калькування англійських словосполучень, що забезпечує їх відповідність міжнародній термінології. Це сприяє однаковому розумінню понять у різних мовах і полегшує міжнародну комунікацію. Прямий переклад дозволяє уникнути різночитань, коли термінологія розрахована на фахівців, яким важливо дотримуватись єдиного тлумачення.

Іноді для передавання змісту аграрних термінів застосовуються конкретні або узагальнені поняття. Це дозволяє точніше передати значення і відобразити особливості, актуальні для України.

Описовий переклад часто використовується, коли прямий переклад не передає всієї специфіки поняття. Він дозволяє зберегти точність значення та уникнути двозначності, що важливо для фахових текстів.

Отже, розуміння англійських аграрних термінів і способів перекладів, вміння їх вдало застосовувати та добирати відповідники може значно допомогти перекладачу досягти адекватного перекладу зі збереженням змісту при роботі з термінологією і текстами в цій галузі.

**РОЗДІЛ III. АНАЛІЗ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ
БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ**

**3.1. Характеристика структурних моделей багатокomпонентних
термінів аграрної галузі**

Для цієї частини дослідження було використано англomовні однослівні складні терміни та термінологічні словосполучення аграрної галузі разом з їхніми українomовними відповідниками, відібраними з оригінального англomовного тексту обсягом 11 227 друкованих знаків та його готового перекладу. Загальний корпус англomовних термінів, що складає 94 одиниці, було розподілено за структурою на дві основні групи: однокомпонентні терміни (9 одиниць) та терміни-словосполучення (85 одиниць). Останню групу додатково класифіковано за категоріями залежно від частини мови, до якої належить перший компонент словосполучення. Зокрема, було виокремлено прикметникові та іменникові термінологічні словосполучення. У межах кожної категорії було визначено структурні моделі, для яких використовувалися умовні позначення: Adj – прикметник, N – іменник, Prep – прийменник, Conj – сполучник. Перелік цих моделей наведено далі.

Однослівні лексичні одиниці (9 одиниць): *agglomerates, agriculture, agroholdings, farmland, infrastructure, kolhospy, landowners, radhospy, smallholders.*

Прикметникові словосполучення. До даної категорії було віднесено англomовні термінологічні словосполучення, що базуються на таких структурах:

Adj + N (33 одиниць): *agri-food export, agricultural commodities, agricultural companies, agricultural development, agricultural giants, agricultural land, agricultural output, agricultural sector, agricultural subsidies, agrarian*

sector, arable land, dairy products, collective farms, efficient farming, environmental degradation, export-oriented agribusiness, family farmers, family farming, family farms, family-based agriculture, family-based farming, favorable climate, fertile lands, household plots, investment climate, large agribusiness, large-scale agriculture, meat products, rural development, rural households, rural population, subsidiary farming, sufficient food.

Adj1 + Adj2 (1 одиниця): environmentally sustainable;

Adj1 + Adj2 + N (14 одиниць): abundant fertile land, bimodal agricultural structure, commercial family farmers, commercial family farming, commercial family farms, domestic agricultural output, industrial farming methods, large agricultural producers, large-scale industrial agribusiness, large-scale industrial agriculture, small agricultural producers, agricultural subsidies, suitable climatic conditions, total agricultural product;

Adj + N1 + N2 (9 одиниць): agricultural development programs, agri-food value chain, domestic food security, global food security, open land market, rural development programs, small-scale food production, state farm workers, subsistence-oriented food producers.

Adj1 + Pr + Adj2 + N (1 одиниця): transparency of land-based relations;

Adj + Pr + N1 + N2 (1 одиниця): liberalization of land market;

Adj1 + Adj2 + Adj3 + N (2 одиниці): market oriented agricultural enterprises, relatively favorable investment climate;

Adj1 + N1 + Pr + Adj2 + N1 (2 одиниці): direct ties to large agribusiness, indirect ties to large agribusiness;

Adj1 + Conj + Adj2 + Adj3 + N (1 одиниця): small and medium-sized family farms.

Іменникові словосполучення. Ця категорія включала англomовні термінологічні словосполучення, що побудовані за такими структурами:

N1 + N2 (8 одиниць): food exports, food producers, food production, food

trade, land holders, land market, land reform, land sales;

N1 + Pr + N2 (4 одиниць): burning of farmland, forms of agriculture, property of peasants, sale of farmland;

N1 + Pr + Adj + N2 (6 одиниць): classification of family-based farming, commercialization of family farming, displacement of private farmers, products for personal consumption, sale in domestic markets, shelling of agricultural facilities;

N1 + Pr + N2 + Conj + N3 (1 одиниця): production of grain and oilseeds;

N1 + Pr1 + N2 + Pr2 + N3 (1 одиниця): concentration of land in hands;

N1 + Pr + Adj1 + Adj2 + Conj + Adj3 + Adj4 + N2 (1 одиниця): co-existence of large industrial and small household farming.

На наступному етапі дослідження ми визначили способи перекладу, використані для передачі англомовних термінів українською мовою у нашій вибірці. Це дало змогу встановити частотність застосування кожного способу перекладу в межах кожної категорії. Отримані результати аналізу представлено у наступному підрозділі.

3.2. Аналіз способів перекладу багатокomпонентних термінів аграрної галузі

У цьому розділі представлено результати аналізу вибору способів перекладу англомовної термінологічної лексики аграрної галузі українською мовою. Метою аналізу було виявлення ймовірної залежності вибору способу перекладу від структури англомовного терміна. Отримані результати подано з урахуванням категорій та структурних моделей.

Однослівні лексичні одиниці

До цієї нечисленної категорії (9 одиниць) було віднесено терміни, тобто ті, що містять у собі одну основу: *agglomerates* – агломерації, *agriculture* – сільське господарство, *agroholdings* – агрохолдинги, *farmland* – сільськогосподарське угіддя, *infrastructure* – інфраструктура, *kolhospy* – колгоспи, *landowners* – землевласники, *radhospy* – радгоспи, *smallholders* – дрібні власники.

Для передачі термінів застосовувалися такі способи перекладу, як транслітерація, експлікація (описовий переклад), конкретизація.

Прикметникові словосполучення

Словосполучення моделі Adj + N. Було виявлено 33 одиниці (39%) цієї категорії термінів. Українською мовою терміни перекладалися за допомогою словосполучення «прикметник + іменник»: *agri-food export* – агропродовольчий експорт, *agricultural commodities* – сільськогосподарські товари, *agricultural companies* – аграрні компанії, *agricultural development* – розвиток, сільського господарства, *agricultural giants* – аграрні гіганти, *agricultural land* – сільськогосподарська земля, *agricultural output* –

сільськогосподарська продукція, agricultural sector – аграрний сектор, agricultural subsidies – державні сільськогосподарські дотації, agrarian sector – аграрний сектор, arable land – рілля, dairy products – молочна продукція, collective farms – колективні господарства, efficient farming – ефективне сільське господарство, environmental degradation – деградація навколишнього середовища, export-oriented agribusiness – експортно-орієнтований агробізнес, family farmers – сімейні фермери, family farming – сімейне фермерство, family farms – сімейні ферми, family-based agriculture – сімейне сільське господарство, family-based farming – сімейне фермерство, favorable climate – сприятливий клімат, fertile lands – родючі землі, household plots – присадибні ділянки, investment climate – інвестиційний клімат, large agribusiness – великий агробізнес, large-scale agriculture – велике сільське господарство, meat products – м'ясна продукція, rural development – розвиток сільських територій, rural households – сільські домогосподарства, rural population – сільське населення, subsidiary farming – підсобне господарство, sufficient food – достатня кількість продовольства. Для передачі термінів застосовувалися такі способи перекладу, як прямий переклад, описовий, калькування, генералізація.

Словосполучення моделі Adj1 + Adj2. Був виявлений 1 випадок (1%) використання цієї категорії: environmentally sustainable – екологічно сталий. Для перекладу терміна застосовувався такий спосіб перекладу, як калькування.

Словосполучення моделі Adj1 + Adj2 + N. До цієї підкатегорії потрапили 14 одиниць (17%) моделі «прикметник + прикметник + іменник»: abundant fertile land – велика кількість родючих земель, bimodal agricultural structure – дуальна структура сільського господарства, commercial family farmers – комерційні сімейні фермерські господарства, commercial family farming – комерційні сімейні фермерські господарства, commercial family farms – комерційні сімейні ферми, domestic agricultural

output – внутрішнє сільськогосподарське виробництво, industrial farming methods – індустріальні методи ведення сільського господарства, large agricultural producers – великі агровиробники, large-scale industrial agribusiness – великий індустріальний агробізнес, large-scale industrial agriculture – великотоварне індустріальне сільське господарство, small agricultural producers – малі сільськогосподарські виробники, agricultural subsidies – державні сільськогосподарські дотації, suitable climatic conditions – відповідні кліматичні умови, total agricultural product – загальний обсяг сільськогосподарської продукції. Для передачі термінів застосовувалися такі способи перекладу, як калькування та описовий переклад.

Словосполучення моделі Adj + N1 + N2 (11%). До цієї підкатегорії потрапили 9 одиниць моделі «прикметник + іменник + іменник»: agricultural development programs – програми розвитку сільського господарства, agri-food value chain – ланцюг створення вартості агропродовольчої продукції, domestic food security – внутрішня продовольча безпека, global food security – глобальна продовольча безпека, open land market – відкритий ринок землі, rural development programs – програми розвитку сільських територій, small-scale food production – дрібнотоварне виробництво продуктів харчування, state farm workers – працівники радгоспів, subsistence-oriented food producers – виробники продуктів харчування, орієнтовані на натуральне господарство. Для передачі термінів застосовувалися такі способи перекладу, як описовий переклад і калькування.

Словосполучення моделі Adj1 + Pr + Adj2 + N. Наявний 1 випадок (1%) застосування цієї підкатегорії: transparency of land-based relations – прозорість земельних відносин. Для перекладу терміна використовувався такий спосіб перекладу, як калькування.

Словосполучення моделі Adj + Pr + N1 + N2. Наявний 1 випадок (1%) застосування цієї підкатегорії: liberalization of land market – лібералізація ринку землі. Для перекладу терміна використовувався такий спосіб

перекладу, як калькування.

Словосполучення моделі Adj1 + Adj2 + Adj3 + N. Було виявлено 2 випадки (2%) вживання цієї категорії: market oriented agricultural enterprises – ринково орієнтовані сільськогосподарські підприємства, relatively favorable investment climate – відносно сприятливий інвестиційний клімат. Для передачі термінів застосовувалися такі способи перекладу, як описовий переклад і описовий переклад з елементами калькування.

Словосполучення моделі Adj1 + N1 + Pr + Adj2 + N1. Було виявлено 2 випадки (1%) використання цієї категорії: direct ties to large agribusiness – прямі зв'язки з великим агробізнесом, indirect ties to large agribusiness – непрямі зв'язки з великим агробізнесом. Для перекладу термінів використовувався такий спосіб перекладу, як описовий переклад.

Словосполучення моделі Adj1 + Conj + Adj2 + Adj3 + N. Наявний 1 випадок (1%) застосування цієї категорії: small and medium-sized family farms – малі та середні сімейні фермерські господарства. Для передачі терміну українською мовою застосовувався такий спосіб перекладу, як калькування з адаптацією.

Іменникові словосполучення

Словосполучення моделі N1 + N2. Наявні 8 випадків (10%) застосування цієї категорії: food exports – експорт продовольства, food producers – виробники продуктів харчування, food production – виробництво продуктів харчування, food trade – торгівля продовольством, land holders – землевласники, land market – ринок землі, land reform – земельна реформа, land sales – продаж землі. Для передачі термінів застосовувалися такі способи перекладу, як калькування, описовий та прямий переклади та конкретизація.

Словосполучення моделі N1 + Pr + N2. Було виявлено 4 випадки (5 %) використання цієї категорії: burning of farmland – випалювання сільгоспугідь, forms of agriculture – форми сільського господарства, property of peasants – власність селян, sale of farmland – продаж сільськогосподарських земель. Для передачі термінів застосовувалися такі способи перекладу, як описовий переклад та калькування.

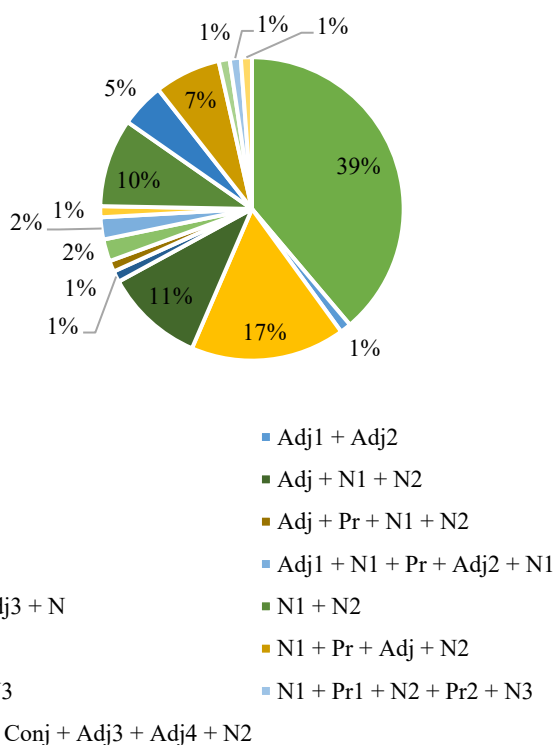
Словосполучення моделі N1 + Pr + Adj + N2. Наявні 6 випадків (7%) застосування цієї категорії: classification of family-based farming – класифікація сімейних фермерських господарств, commercialization of family farming – комерціалізація сімейного фермерства, displacement of private farmers – витіснення приватних фермерів, products for personal consumption – продукція для особистого споживання, sale in domestic markets – продаж на внутрішніх ринках, shelling of agricultural facilities – обстріли сільськогосподарських об'єктів. Для передачі термінів застосовувалися такі способи перекладу, як описовий переклад та калькування з адаптацією.

Словосполучення моделі N1 + Pr + N2 + Conj + N3. Був виявлений 1 (1%) випадок використання цієї категорії: production of grain and oilseeds – виробництво зернових та олійних культур. Для перекладу терміна використовувався такий спосіб перекладу, як калькування.

Словосполучення моделі N1 + Pr1 + N2 + Pr2 + N3. Наявний 1 випадок (1%) застосування цієї категорії: concentration of land in hands – концентрація землі в руках. Для перекладу терміна використовувався такий спосіб перекладу, як адаптація.

Словосполучення моделі N1 + Pr + Adj1 + Adj2 + Conj + Adj3 + Adj4 + N2. Наявний 1 випадок (1%) застосування цієї категорії: co-existence of large industrial and small household farming – співіснування великого промислового та дрібного домашнього фермерства. Для перекладу терміна використовувався такий спосіб перекладу, як калькування.

Аналіз структурних моделей багатоконпонентних термінів

Висновки до Розділу III

В аналіз, який містив 94 англomовну лексичну одиницю, входили однослівні лексеми та багатоконпонентні терміни. Останні підрозділялися на певні категорії: прикметникові та іменникові.

Наше дослідження показало, що вибір способу перекладу англomовних термінологічних словосполучень в аграрній сфері українською мовою певною мірою зумовлений їхньою структурою.

Для перекладу однокомпонентних термінів застосовувалися такі способи перекладу, як транслітерація, експлікація (описовий переклад), конкретизація.

При передачі багатоконпонентних термінів використовується вибір калькування (46%), описового перекладу (23%), прямого перекладу (9%), адаптації (15%), транслітерації (3%), транскодування (1%), генералізації (2%) та конкретизації (1%).

Таким чином, в категоріях англомовних прикметникових і іменникових словосполучень двослівні словосполучення моделей Adj + N, Adj1 + Adj2 та N1 + N2 переважно перекладаються за допомогою калькування, прямого та описового перекладу.

При перекладі словосполучень прикметникових (Adj1 + Adj2 + N, Adj + N1 + N2, Adj1 + Pr + Adj2 + N, Adj + Pr + N1 + N2, Adj1 + Adj2 + Adj3 + N, Adj1 + N1 + Pr + Adj2 + N1, Adj1 + Conj + Adj2 + Adj3 + N) та іменникових (N1 + Pr + N2, N1 + Pr + Adj + N2, N1 + Pr + N2 + Conj + N3, N1 + Pr1 + N2 + Pr2 + N3, N1 + Pr + Adj1 + Adj2 + Conj + Adj3 + Adj4 + N2) моделей відбувалися зміни в способах перекладу в наслідок появи більшої кількості компонентів (калькування, описовий переклад, адаптація з елементами інших способів перекладу).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Аналіз аграрної термінології та перекладу багатокомпонентних термінів є багатограним процесом, що потребує ретельного дослідження семантичних та структурних моделей, а також розуміння різних методів перекладу й особливостей їх застосування в аграрній галузі. У цьому висновку розглянемо основні аспекти, пов'язані з дослідженням семантичних моделей, аналізом структурної побудови аграрних термінів, труднощами перекладу та методами, які використовуються для передачі складних аграрних понять українською мовою.

Аграрні терміни мають своєрідні семантичні та структурні характеристики, зумовлені потребою точного позначення явищ, об'єктів і процесів сільськогосподарської діяльності. Багатокомпонентні терміни, які часто зустрічаються в аграрній галузі, створюються на основі поєднання кількох слів, де кожен компонент додає певний зміст або уточнення основного поняття. Наприклад, такі терміни, як *crop rotation* (сівозміна) або *soil erosion* (ерозія ґрунту), мають високу інформативність і чітко описують конкретні процеси.

Аграрні терміни часто складаються з іменників, прикметників або дієприкметників, які визначають основні характеристики об'єктів, як у випадках *genetically modified crops* (генетично модифіковані культури) або *animal husbandry* (тваринництво). Семантика аграрних термінів зазвичай має вузький фаховий характер і вимагає знання специфіки галузі. Існує багато термінів, що позначають загальні поняття, але мають особливе значення у аграрній сфері. Наприклад, *yield* може означати як урожай, так і вихід продукції, залежно від контексту.

Переклад багатокомпонентних аграрних термінів часто ускладнюється багатозначністю, наявністю фразеологічних зворотів та синонімією. Труднощі можуть виникати через специфічність термінів, які в

одній мові можуть мати точні відповідники, але в іншій мові потребують деталізації. Наприклад, термін *cross-pollination* може бути перекладений як перехресне запилення, але в контексті біології він може набувати значення конкретного процесу, що вимагає адаптації терміна.

Ще однією проблемою є різноманіття лексичних структур: у деяких випадках терміни можуть мати кілька можливих перекладів, що може створити неоднозначність. Так, слово *crop* в одному контексті означає урожай, а в іншому – сільськогосподарську культуру. Точність і адекватність перекладу залежать від правильного вибору варіанта відповідно до контексту.

Багатокомпонентні терміни також можуть мати структури, які важко передати українською мовою без втрати сенсу. Наприклад, термін *feed conversion ratio* (коефіцієнт конверсії корму) передбачає пояснення самого процесу в українській мові, тоді як в англійській мові цей термін є усталеним і зрозумілим у межах аграрної термінології.

Аграрні терміни можуть складатися з одного, двох або більше компонентів, що впливає на їхню перекладацьку стратегію. Однокомпонентні терміни, такі як *crop* (культура), зазвичай мають простий переклад.

Двох-, трьох- та багатокомпонентні терміни потребують особливої уваги, оскільки точність перекладу залежить від правильного поєднання всіх компонентів. Структурний аналіз дозволяє класифікувати терміни за типом компонентів, що допомагає у виборі адекватної перекладацької стратегії.

Практичний аналіз перекладу багатокомпонентних аграрних термінів вказує на необхідність використання різних стратегій залежно від структури терміна і контексту.

Переклад аграрної термінології з англійської на українську є складним завданням, що потребує знання методів перекладу і специфіки

аграрної галузі. Семантичні та структурні особливості термінів зумовлюють використання різних стратегій для передачі їх змісту українською мовою. Вибір методу перекладу залежить від складності терміна, кількості компонентів, а також від необхідності збереження стилістичної точності та відповідності термінологічним нормам.

Сучасні методи перекладу дозволяють точно передати значення багатокomпонентних термінів, адаптуючи їх до українських умов. У цілому, дослідження аграрної термінології дозволяє не лише підвищити якість перекладів, але й сприяє стандартизації термінології, що є необхідним для розвитку аграрної науки і промисловості в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. CEDK – A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language / Ernest Klein. – Amsterdam – London – New York. – 1966. – 1776 p.
2. DCO – <http://dictionary.cambridge.org/>.
3. Mazoyer, M. A history of world agriculture: From the Neolithic Age to the Current Crisis [Текст] / M. Mazoyer, L. Roudart. – London : Earthscan, 2006. – 526 p.
4. MED – Macmillan English Dictionary : for advanced learners. – Oxford, 2006. – 1692 p.
5. OED – Online etymological dictionary.
6. SED – Origins A Short Etymological Dictionary of Modern English / Eric Partridge. – London – New York, 2006. – 4218 p.
7. WPO – The Facts on File Encyclopedia of Word and Phrase Origins. Fourth edition / Robert Hendrickson. – New York, 2008. – 961 p.
8. Андрієнко Л. О. Науково–технічний переклад / Л. О. Андрієнко. – Черкаси : ЧТДУ, 2002. – 92 с.
9. Архипенко І. М. «Аграрний сектор економіки» та «державна аграрна політика» як наукові поняття у структурі світогляду суб'єктів

державного управління. Держава і ринок. 2012. № 4. с. 136–142.

10. Балахтар В. В., Балахтар К. С. Адекватність та еквівалентність перекладу. URL: <http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm>.
11. Білозерська Л. Термінологія та переклад: навч. посібник для студ. філол. напряму підготовки /Л. Білозерська, Н. Возненко, С. Радецька. Вінниця: Нова книга. 2010. 232 с.
12. Бондарець О. В. Посібник з основ українського термінознавства та перекладу науково–технічної літератури / О. В. Бондарець, В. В. Дубачинський. – Х. : НТУ "ХП", 2002. – 68 с.
13. Борисова, Л.І. Основні проблеми науково-технічного перекладу [Текст] / Л.І. Борисова. М. : МГУ, 2003. – 208 с.
14. Герман Л. В., Ільєнко О. Л. Особливості англійської агрономічної термінології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lgaki.com.ua/l-v-german-o-l-ilienkomharkiv-osoblivosti>
15. Гузинець М. М. Специфіка перекладу термінів в підмові аграрної галузі / М. М. Гузинець, Л. С. Козуб // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. – 2015. – Вип. 55. – с. 73–74.
16. ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: в 7 томах. – К., 1982. – т. I. – С. 632.

- 17.Капоровська, Д. В., & Козуб, Л. С. (2016). Способи досягнення адекватності перекладу англійських аграрних термінів. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету, 15, 49–55.
- 18.Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанровостилістичні проблеми. / В.І. Карабан. – В.: Нова книга, 2004. – 576 с
- 19.Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 303 с.
- 20.Кікец І. До питання про деякі труднощі при перекладі термінів і шляхи їх подолання. Вісник державного університету «Львівська політехніка». Львів : Львівська політехніка. 2000. № 402. 420 с
- 21.Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад / А. Я. Коваленко. – Тернопіль : Вид-во Карп'юка, 2004. – 284 с
- 22.Малик, В. М. Лексична семантика англомовних термінів в агрономії / В. М. Малик // Закарпатські філологічні студії / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. – Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", – 2023. – Вип. 31. – с. 49–55.
- 23.Ритікова Л. Л. Специфіка перекладу англомовних термінів біотехнології у текстах професійного спрямування / Л. Л. Ритікова // Materiały VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Europejska nauka XXI wiek – 2012». – Volume 11. Filologiczne

nauki. – Przemysł. : Nauka i studia. – str. 24–29

24. Романова О. О. Спеціальна лексика української мови як об'єкт лінгвістичного дослідження : термін і професіоналізм. Термінологічний вісник. 2013. Вип. 2(2). с. 42–47.
25. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті. / Е. Ф. Скороходько. – К. : Логос, 2006. – 99 с.
26. Стрілець В., Андрієнко В. Структурні моделі англійських багатокomпонентних термінів нафтогазової галузі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019 № 38 том 2. с.140–142.
27. СУМ – Словник української мови : [в 11 т.]. – К.: Наукова думка., 1970. – Т. I. – 800 с.
28. Тагільцева Я. М. Специфіка складних слів аграрної термінології (на матеріалі сучасної англійської мови) / Я. М. Тагільцева // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. – 2013. – Вип. 36. – с. 75–76.
29. Тішечкіна К. (2013). Особливості перекладу сільськогосподарських термінів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Філологічна. Вип. 39. С. 110–112.
30. Тішечкіна К. В. Сільськогосподарська термінологія: етимологія та особливості перекладу / К. В. Тішечкіна // SCIENCE and EDUCATION a NEW DIMENSION : міжнародний науковий журнал. – Будапешт,

2016. – с. 68–72.

Ukrainian agriculture in wartime

Agriculture stands as the cornerstone of the Ukrainian economy, providing sustenance for a significant portion of the population. Ukraine's fertile lands, favorable climate, and investment climate have not only nourished its people but also fueled food exports to Asia, Africa, and the Middle East. Yet, the dynamics within Ukraine's agriculture sector are complex, with large-scale agribusiness and family farming sharing the landscape.

Before the war, agriculture was thriving, but the Russian invasion has brought disruption and challenges to the sector. The scramble for resources and government support between big business and family farmers continues, raising questions about the future of Ukrainian agriculture. As Ukraine navigates its path toward recovery, join us in exploring the intricate web of issues affecting this vital sector and the potential impacts on global food security.

Agriculture is the central pillar of the Ukrainian economy and a major source of livelihood for about one third of the Ukrainian population. The abundant fertile land, suitable climatic conditions, and a relatively favorable investment climate have made Ukraine able not only to feed itself, but also to provide food for millions of people in Asia, Africa, the Middle East, and other countries. Before the war, agriculture was one of the fastest growing sectors in Ukraine (with an annual growth of 5-6%), contributing 10,9% of GDP and providing 17% of domestic employment by 2021.

However, agriculture has also been an area of tension in Ukraine, where two different modes of production – namely, large-scale industrial agribusiness and family-based farming – have been co-existing over the years. Agribusiness controls 53.9% of arable land and contributes to 54.5% of Ukraine's gross domestic agricultural output, primarily specializing in the production of grain and oilseeds for export. The remaining share, 46.1% of total agricultural product, comes from a

diverse set of small and medium-sized family farms and rural households that cultivate 45.5% of the land, producing potatoes, vegetables, fruits, grain, dairy and meat products for personal consumption and sale in domestic markets.

Despite the important role of family-based agriculture for domestic food security, the interests of family farmers and rural households are often overlooked by Ukrainian policy makers, who prioritize big business in their vision of economic development. Many agricultural and rural development programs are de jure aimed at supporting various food producers, but the de facto beneficiary is agribusiness, which receives about 60-70% of state agricultural subsidies and monopolizes the industrial agri-food value chain.

Russia's full-scale invasion of Ukraine on 24 February 2022 has severely disrupted food production and trade in Ukraine, jeopardizing Ukrainian and global food security. Deliberate attacks by the Russian army on Ukrainian agriculture including the shelling of agricultural facilities and infrastructure across Ukraine, the use of landmines and burning of farmland near the zones of active hostilities, the five-month blockade of the Black Sea ports (and the reassertion of the blockade as of July 2023), and the explosion of the Kakhovka dam have all severely tested the Ukrainian agrarian sector. The export-oriented agribusiness suffered the greatest losses, especially at the beginning of the war. Meanwhile, family farms and rural households, despite extreme difficulties, were able to adapt to harsh conditions and provide food to the Ukrainian army and people.

Various measures have been undertaken by the Ukrainian government and its international allies to support food production and trade during the war. These, among others, include the reduction of certain taxes, tariffs and quotas, and developing new storage facilities and overland routes to export Ukrainian agricultural commodities. A continuous assessment of damage caused by the war to agriculture and the environment is carried out by Ukrainian government agencies, as well as independent national and international expert organizations. This assessment laid the foundation for the plan for the post-war recovery and

development of Ukraine, which was presented in Lugano, Switzerland on 4-5 July 2022, and a year later, on 21-22 June 2023, was discussed by the world leaders at the Ukraine Recovery Conference in London, UK. However, Ukrainian civil society and academia are concerned that these measures are likely to benefit export-oriented agribusiness, leaving family farmers and rural households on the sidelines.

The war has not stopped the tensions between large and small agricultural producers in Ukraine. On the contrary, it has exacerbated them. Russia invaded Ukraine in the midst of a land reform aimed at lifting a moratorium on the sale of farmland that had been in place since 2001. Despite calls from concerned academics, NGOs and family farmers, the government has not halted the reform. Many policy makers hope that liberalization of the land market will boost investments in Ukrainian large-scale agriculture and generate budget revenues from agri-food export needed to rebuild the country after the war (before the war, the agricultural sector accounted for 45% of export earnings). At the same time, due to Ukraine's commitment to join the EU, the Ukrainian government is now supposed to revise the rules and regulations with respect to agricultural and rural development to comply with the EU's Common Agricultural Policy (which should in theory imply less support for large-scale export-oriented agribusiness and more investment in rural development programs and commercialization of family farming).

Bimodal agricultural structure: agroholdings and family farms

The co-existence of large industrial and small household farming in Ukraine has a long history. In early Soviet times, the land and property of peasants were expropriated in favor of collective and state farms (kolhospy and radhospy), where the rural population was employed as wage laborers. However, the planned economy was unable to provide the population with sufficient food, and subsidiary

farming on household plots was permitted throughout the Soviet period.

This small-scale food production was seen by policy makers as having the potential to develop into the Western model of commercial family farming after the collapse of the Soviet Union in 1991. Then, a land reform was initiated which distributed agricultural land to former collective and state farm workers who received titles to specific plots of land (a so-called “pai” which means a (land) share in Ukrainian). However, all the necessary production inputs and enabling conditions for farming (capital and machinery, know-how, upstream and downstream markets, the rule of law) either disappeared with the breakdown of the collectives or were in the early stages of development in the chaotic market environment of the 1990s. Only a small number of landowners had the capacity and/or willingness to establish commercial family farms. Most of the population instead rented their land back to the former kolhospy and radhospy, the vast majority of which were reorganized into market oriented agricultural enterprises.

In the early 2000s, Ukrainian land became the object of financial interest of domestic and international investors, including Ukrainian oligarchs and transnational corporations, who invested heavily in large-scale industrial agriculture. Conceding to public opinion and also to prevent land concentration and land grabbing, the government of Ukraine introduced a temporary moratorium on land sales in 2001, which has been extended multiple times over the past 20 years. The moratorium, however, did not halt the concentration of land: the reorganized collective and state farms were merged into larger agglomerates – so-called agroholdings – that extended their monopoly power over the entire value chain i.e. from production to storage, distribution and export.

Today, there are about 15,600 agricultural companies that control 53.9% (18 million hectares) of Ukrainian arable land by leasing land from the rural population. Approximately 40% of all agricultural companies are incorporated into agroholdings, which are the largest land holders in Ukraine. The top 10 largest agroholdings control 2.6 million hectares of agricultural land, which is 8% of all

arable land in Ukraine. The landbank of the largest agroholdings are roughly 500,000 hectares. The source of financing for agroholdings is diverse. Some agroholdings developed mostly (at least initially) based on domestic sources of capital, while some are part of transnational corporations. A number of Ukrainian agroholdings have attracted financing through public offerings of their shares on international stock exchanges, while additionally benefiting from funding provided by international financial institutions such as the European Bank for Reconstruction and Development and the International Finance Corporation. Although agroholdings have invested heavily in strategic and financial transparency, Corporate Social Responsibility and stakeholder engagement, rare but high-profile corruption scandals, such as in the case of UkrLandFarming and Mriya, have left a stain on the reputation of these agricultural giants in Ukraine.

There is no clear definition and classification of family-based farming in Ukraine.³ Different agencies provide different information about their size, quantity, and agricultural output. According to the Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine, there are 31,800 registered family farmers (*fermerske hospodarstva*) and 3.9 million rural households (*osobyte selyanske hospodarstva*), but the actual number may be higher.⁴ Family farms have an average size of 50 to 100 hectares, which is relatively large compared to the EU average farm size of 17.4 hectares. Family farmers cultivate about 15% of arable land in Ukraine and produce 8.7% of domestic agricultural output. Some rural households function as commercial family farmers (the so-called *odnoosibnyky*), others – as subsistence-oriented food producers. Rural households produce 37.4% of domestic agricultural output by cultivating 30% of farmland in the country (they are quite heterogeneous in terms of land use: 85% cultivate from 1 to 5 hectares, 9% - from 5 to 10 hectares, and 6% - more than 10 hectares). Family farmers and rural households together produce 95% of potatoes produced in Ukraine, 85% of vegetables, 80% of fruits and berries, about 75% of milk and more than 35% of meat. Their production methods are more

socially and environmentally sustainable when compared to large agribusiness and are carried out in accordance with local traditions and practices.

Despite the important role of family farmers and rural households in ensuring domestic food security, their interests are often overlooked by the state that largely follows the idea of “big is beautiful” and aligns itself with big business (many state authorities have direct or indirect ties to large agribusiness. Over the years, various programs have been initiated to support different forms of agriculture in Ukraine, yet their implementation is often influenced by large business interests.

The cancellation of the moratorium on land sales is one of the most controversial and politically sensitive reforms. Proponents of an open land market argue that this will increase the transparency of land-based relations, allow for more efficient farming, and let landowners receive higher prices for their land. Opponents fear that the creation of an open land market without proper support programs for smallholders will lead to the further concentration of land in hands of large agribusiness, displacement of private farmers (as they cannot compete for land with big business), environmental degradation (due to industrial farming methods), as well as further depopulation of Ukrainian villages. A public opinion survey conducted in 2019 by the Democratic Initiatives Foundation, together with the Kiev International Institute of Sociology, showed that only 24% of respondents were positive about the opening of the land market, the majority - 58% - were negative.

Nevertheless, on 31 March 2020, the Verkhovna Rada adopted amendments to the Land Code, which determined the stages for the cancellation of the moratorium. At the first (transitional) stage, which started on 1 July 2021, one individual (not a legal entity) could buy up to 100 hectares of farmland. The transitional period was designed to allow family farmers and other smallholders to buy the land first and give access to the market for larger companies afterwards. After 2024, both individuals and legal entities will be allowed to purchase up to

10,000 hectares of land. For now, the law prohibits foreigners and foreign companies from buying farmland, something that can change only with a national referendum - however, there are several loopholes in the legislation, such as the possibility of dual citizenship, which allows foreigners to participate in the land market.

Українське сільське господарство у воєнний час

Сільське господарство в Україні визнано пріоритетною сферою економіки і забезпечує їжею значну частину населення країни. У довоєнний період багато державних ресурсів та іноземних інвестицій було витрачено на реформи та програми підтримки розвитку сільського господарства. Родючі землі, сприятливий клімат та інвестиції не лише забезпечували нарощення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, а й сприяли її експорту до Азії, Африки та Близького Сходу. В результаті сформувалася складна структурна динаміка українського аграрного сектору: великий аграрний бізнес конкурує з фермерськими господарствами та дрібнотоварними господарствами сімейного типу.

Російське вторгнення принесло аграрному виробництву і сільським територіям величезні руйнування та проблеми. Крім того, війна не зупинила, а лише посилила боротьбу за ресурси та державну підтримку між великим агробізнесом та селянськими фермерськими господарствами, постійно піднімаючи на порядок дня питання про майбутнє українського сільського господарства. Поки Україна визначає свій шлях до відновлення та подальшого розвитку економіки країни, приєднуйтеся до нас у вивченні складної мережі проблем, що торкаються українського сільського господарства і майбутнього глобальної продовольчої безпеки у світі.

Сільське господарство є центральною складовою української

економіки та основним джерелом засобів до існування для приблизно однієї третини населення України. Велика кількість родючих земель, відповідні кліматичні умови та відносно сприятливий інвестиційний клімат дозволили Україні не лише годувати себе, але й забезпечувати продовольством мільйони людей в Азії, Африці, на Близькому Сході та в інших країнах. До війни темпи зростання сільського господарства в Україні були одними з найвищих серед інших секторів (із щорічним зростанням 5-6%), частка у ВВП складала 10,9%, до 2021 року сектор забезпечував 17% внутрішньої зайнятості.

Однак сільське господарство також було зоною напруженості в Україні, де протягом багатьох років співіснували два різні способи виробництва, а саме: великий індустріальний агробізнес і сімейні фермерські господарства. Агробізнес контролює 53,9% орних земель і забезпечує 54,5% валового внутрішнього сільськогосподарського виробництва України, головним чином спеціалізуючись на виробництві зернових та олійних культур на експорт. Іншу частку, 46,1% сільськогосподарської продукції, забезпечують різноманітні малі і середні сімейні фермерські господарства і особисті селянські господарства, які обробляють 45,5% землі, вирощуючи картоплю, овочі, фрукти, зерно та виробляючи молочну та м'ясну продукцію для особистого споживання та продажу на внутрішніх ринках.

Незважаючи на важливу роль, яку відіграють сімейні фермерські господарства у сільськогосподарському виробництві для внутрішньої продовольчої безпеки, українські політики часто ігнорують інтереси сімейних фермерських господарств і особистих селянських господарств та віддають перевагу великому бізнесу у своєму баченні економічного розвитку. Багато програм розвитку сільського господарства та сільської місцевості де-юре спрямовані на підтримку різних виробників продуктів харчування, але де-факто бенефіціаром є агробізнес, який отримує близько

60-70%¹ державних сільськогосподарських субсидій і монополізує індустріальний ланцюг створення вартості агропродовольчої продукції.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року серйозно порушило виробництво та торгівлю продовольством в Україні, поставивши під загрозу продовольчу безпеку України та світу. Цілеспрямовані атаки російської армії на українське сільське господарство, такі як обстріли сільськогосподарських об'єктів та інфраструктури по всій Україні, мінування та спалювання сільськогосподарських угідь поблизу зон активних бойових дій, п'ятимісячна блокада чорноморських портів (і відновлення блокади станом на липень 2023 року) та підриг дамби Каховської ГЕС, надзвичайно ускладнили функціонування українського аграрного сектору. В той час як експортоорієнтований агробізнес зазнав найбільших втрат, особливо на початку війни, сімейні фермерські господарства та особисті селянські господарства змогли пристосуватися до екстремальних умов і забезпечувати продовольством українську армію та населення.

Український уряд та його міжнародні союзники вживали різноманітних заходів для підтримки виробництва продовольства та торгівлі під час війни. Це, зокрема, зниження певних податків, тарифів і квот, а також розвиток нових складських потужностей і наземних маршрутів для експорту української сільськогосподарської продукції. Державні органи України, а також незалежні національні та міжнародні експертні організації здійснюють постійну оцінку шкоди, завданої війною сільському господарству та довкіллю. Ця оцінка лягла в основу плану післявоєнного відновлення та розвитку України, який був представлений у Лугано, Швейцарія, 4-5 липня 2022 року, а через рік, 21-22 червня 2023 року, обговорювався світовими лідерами на Конференції з відновлення України в Лондоні, Велика Британія. Проте українське громадянське суспільство та наукові кола стурбовані тим,

що ці заходи, ймовірно, принесуть користь експортоорієнтованому агробізнесу, в той час як сімейні фермерські господарства і особисті селянські господарства залишаться на узбіччі.

Війна не усунула напруженість між великими та дрібними виробниками сільськогосподарської продукції в Україні. Навпаки, це загострило напруженість. Росія вторглася в Україну в розпал земельної реформи, спрямованої на скасування мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення, який діяв з 2001 року. Незважаючи на заклики стурбованих науковців, неурядових організацій та фермерів, уряд не зупинив реформу. Навпаки, багато політиків сподіваються, що лібералізація ринку землі збільшить інвестиції в українське велике сільське господарство та забезпечить експортні надходження до бюджету, необхідні для відновлення країни після війни (до війни на долю сільськогосподарської галузі припадало 45% експортних надходжень).

У той же час, беручи до уваги тверді наміри України приєднатися до ЄС, український уряд тепер має переглянути правила та норми щодо розвитку сільського господарства та сільських територій, щоб вони відповідали Спільній аграрній політиці ЄС (що теоретично мало б означати меншу підтримку для великомасштабного експортно-орієнтованого агробізнесу і більше інвестицій у комерціалізацію сімейних фермерських господарств та у програми сільського розвитку).

Дуальна структура сільського господарства: агрохолдинги та сімейні ферми

Співіснування великого індустріального та дрібного агровиробництва в Україні має давню історію. На початку радянського періоду земля та майно селян були відчужені на користь колгоспів і радгоспів, де сільське населення

було зайняте як наймані працівники. Однак планова економіка не змогла забезпечити населення достатньою кількістю продуктів харчування, і підсобне господарство на присадибних ділянках було дозволено протягом усього радянського періоду.

Після розпаду Радянського Союзу в 1991 році це дрібне виробництво продуктів харчування розглядалося як таке, що має потенціал для розвитку відповідно до західної моделі комерційного сімейного фермерського господарства. З початком земельної реформи, в ході якої було здійснено розподіл земель сільськогосподарського призначення серед колишніх працівників колгоспів і радгоспів, вони отримали право власності на конкретні земельні ділянки (так звану (земельну) частку, пай). Проте всі необхідні ресурси та умови, які є доповненням до землі та/або необхідні для створення фермерського господарства (капітал і техніка, ноу-хау, ринки постачальників та ринки споживачів, верховенство права), або зникли з розпадом колгоспів, або перебували на ранніх етапах становлення в умовах хаотичного ринкового середовища 1990-х років. В таких стартових умовах лише невелика кількість землевласників мала спроможність та/або бажання створювати комерційні сімейні фермерські господарства. Натомість більшість населення була змушена віддавати свою землю в оренду колишнім колгоспам і радгоспам, переважну більшість яких було реорганізовано в ринково орієнтовані сільськогосподарські підприємства.

На початку 2000-х років українська земля стала об'єктом фінансового інтересу вітчизняних та міжнародних інвесторів, зокрема українських олігархів і транснаціональних корпорацій, які вклали значні кошти у велике індустріальне сільське господарство. Поступаючись громадській думці, а також щоб запобігти концентрації землі та її захопленню, уряд України запровадив у 2001 році тимчасовий мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення, який неодноразово продовжувався протягом останніх 20 років. Мораторій, однак, не зупинив процес

концентрації землі: реорганізовані колгоспи та радгоспи з розпайованим майном та землею були взяті під контроль окремими групами або особами, які за допомогою напівлегальних схем об'єднували їх у більші агломерати – так звані агрохолдинги – які поширили свою монополію на весь ланцюг створення вартості, тобто від виробництва до зберігання, реалізації та експорту.

Сьогодні нараховується близько 15 600 сільськогосподарських компаній, які контролюють 53,9% (або 18 млн га) орних земель України, орендуючи землю у сільського населення. Приблизно 40% цих компаній інкорпоровані в агрохолдинги, які є найбільшими землекористувачами в Україні. Топ-10 найбільших агрохолдингів контролюють 2,6 млн га сільськогосподарських угідь, що становить 8% усіх орних земель України. Земельний банк найбільших агрохолдингів становить близько 500 000 га. Джерела фінансування агрохолдингів різноманітні. Деякі агрохолдинги розвивалися здебільшого (принаймні спочатку) на основі внутрішніх потоків капіталу, тоді як інші є частиною транснаціональних корпорацій. Ряд українських агрохолдингів залучили фінансування шляхом публічного розміщення своїх акцій на міжнародних фондових біржах, а також отримали фінансування від міжнародних організацій, таких як Європейський банк реконструкції та розвитку та Міжнародна фінансова корпорація. Незважаючи на те, що агрохолдинги вклали значні кошти в стратегічну та фінансову прозорість, корпоративну соціальну відповідальність та залучення зацікавлених сторін, рідкісні, але гучні корупційні скандали, як-от у випадку з «Укрлендфармінг» та «Мрія», залишили пляму на репутації цих аграрних гігантів в Україні.

В Україні немає чіткого визначення та класифікації сімейних фермерських господарств³. Різні агентства надають різну інформацію про їхній розмір, кількість та обсяги сільськогосподарського виробництва. За даними Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук

України, зареєстровано 31 800 фермерських господарств та 3,9 млн особистих селянських господарств, але реальна кількість може бути більшою⁴. Фермерські господарства мають середній розмір від 50 до 100 га, що є відносно великим порівняно із середнім розміром ферми в ЄС, який становить 17,4 га. Фермерські господарства обробляють близько 15% орних земель в Україні (володіють землею та орендують землю у сусідів) і виробляють 8,7% вітчизняної сільськогосподарської продукції. Деякі особисті селянські господарства функціонують як комерційні сімейні фермерські господарства (так звані одноосібники), інші – як виробники продуктів харчування, орієнтовані на своє існування. Особисті селянські господарства виробляють 37,4% внутрішньої сільськогосподарської продукції, обробляючи 30% сільськогосподарських угідь країни (вони досить неоднорідні за землекористуванням: 85% обробляють від 1 до 5 га, 9% - від 5 до 10 га, 6% - більше 10 га). Фермерські та особисті селянські господарства разом виробляють 95% картоплі, що виробляється в Україні, 85% овочів, 80% фруктів і ягід, близько 75% молока і більше 35% м'яса. Їхні методи виробництва є більш соціально та екологічно сталими порівняно з великим агробізнесом і здійснюються здебільшого відповідно до місцевих традицій і практики.

Незважаючи на важливу роль фермерських і особистих селянських господарств у забезпеченні внутрішньої продовольчої безпеки, їхні інтереси часто ігноруються державою, яка в основному дотримується ідеї «велике — це гарно» та підтримує великий бізнес (багато державних органів мають прямі чи опосередковані зв'язки з великими компаніями агробізнесу. Протягом багатьох років в Україні діяли програми підтримки різних форм ведення сільського господарства, але на їх реалізацію часто впливають інтереси великого бізнесу.

Таблиці розподілу відібраних термінів за структурою

Однослівні лексичні одиниці (9 одиниць)

Англійське слово	Українське слово
agglomerates	агломерації
agriculture	сільське господарство
agroholdings	агрохолдинги
farmland	сільськогосподарське угіддя
infrastructure	інфраструктура
kolhospy	колгоспи
landowners	землевласники
radhospy	радгоспи
smallholders	дрібні власники

Двокомпонентні

Adj + N (33 одиниць)

Англійське слово	Українське слово
agri-food export	агропродовольчий експорт
agricultural commodities	сільськогосподарські товари
agricultural companies	аграрні компанії
agricultural development	розвиток сільського господарства
agricultural giants	аграрні гіганти
agricultural land	сільськогосподарська земля
agricultural output	сільськогосподарська продукція
agricultural sector	аграрний сектор

agricultural subsidies	державні сільськогосподарські дотації
agrarian sector	аграрний сектор
arable land	рілля
dairy products	молочна продукція
collective farms	колективні господарства
efficient farming	ефективне сільське господарство
environmental degradation	деградація навколишнього середовища
export-oriented agribusiness	експортно-орієнтований агробізнес
family farmers	сімейні фермери
family farming	сімейне фермерство
family farms	сімейні ферми
family-based agriculture	сімейне сільське господарство
family-based farming	сімейне фермерство
favorable climate	сприятливий клімат
fertile lands	родючі землі
household plots	присадибні ділянки
investment climate	інвестиційний клімат
large agribusiness	великий агробізнес
large-scale agriculture	велике сільське господарство
meat products	м'ясна продукція
rural development	розвиток сільських територій
rural households	сільські домогосподарства
rural population	сільське населення
subsidiary farming	підсобне господарство
sufficient food	достатня кількість продовольства

Adj1 + Adj2 (1 одиниця)

Англійське слово	Українське слово
environmentally sustainable	екологічно сталий

N1 + N2 (8 одиниць)

Англійське слово	Українське слово
food exports	експорт продовольства
food producers	виробники продуктів харчування
food production	виробництво продуктів харчування
food trade	торгівля продовольством
land holders	землевласники
land market	ринок землі
land reform	земельна реформа
land sales	продаж землі

Трикомпонентні**Adj1 + Adj2 + N (14 одиниць)**

Англійське слово	Українське слово
abundant fertile land	велика кількість родючих земель
bimodal agricultural structure	дуальна структура сільського господарства
commercial family farmers	комерційні сімейні фермерські господарства
commercial family farming	комерційні сімейні фермерські господарства
commercial family farms	комерційні сімейні ферми
domestic agricultural output	внутрішнє сільськогосподарське виробництво

former collective workers	колишні працівники колгоспу
industrial farming methods	індустріальні методи ведення сільського господарства
large agricultural producers	великі агровиробники
large-scale industrial agribusiness	великий індустріальний агробізнес
large-scale industrial agriculture	великотоварне індустріальне сільське господарство
small agricultural producers	малі сільськогосподарські виробники
suitable climatic conditions	відповідні кліматичні умови
total agricultural product	загальний обсяг сільськогосподарської продукції

Adj + N1 + N 2 (9 одиниць)

Англійське слово	Українське слово
agricultural development programs	програми розвитку сільського господарства
agri-food value chain	ланцюг створення вартості агропродовольчої продукції
domestic food security	внутрішня продовольча безпека
global food security	глобальна продовольча безпека
open land market	відкритий ринок землі
rural development programs	програми розвитку сільських територій
small-scale food production	дрібнотоварне виробництво продуктів харчування
state farm workers	працівники радгоспів
subsistence-oriented food producers	виробники продуктів харчування,

	орієнтовані на натуральне господарство
--	--

N1 + Pr + N2 (4 одиниць)

Англійське слово	Українське слово
burning of farmland	випалювання сільгоспугідь
forms of agriculture	форми сільського господарства
property of peasants	власність селян
sale of farmland	продаж сільськогосподарських земель

Чотирикомпонентні

Adj1 + Pr + Adj2 + N (1 одиниця)

Англійське слово	Українське слово
transparency of land-based relations	прозорість земельних відносин

Adj + Pr + N1 + N2 (1 одиниця)

Англійське слово	Українське слово
liberalization of land market	лібералізація ринку землі

Adj1 + Adj2 + Adj3 + N (2 одиниці)

Англійське слово	Українське слово
market oriented agricultural enterprises	ринково орієнтовані сільськогосподарські підприємства
relatively favorable investment climate	relatively favorable investment climate

N1 + Pr + Adj + N2 (6 одиниць)

Англійське слово	Українське слово
-------------------------	-------------------------

classification of family-based farming	класифікація сімейних фермерських господарств
commercialization of family farming	комерціалізація сімейного фермерства
displacement of private farmers	витіснення приватних фермерів
products for personal consumption	продукція для особистого споживання
sale in domestic markets	продаж на внутрішніх ринках
shelling of agricultural facilities	обстріли сільськогосподарських об'єктів

П'ятикомпонентні

Adj1 + N1 + Pr + Adj2 + N1 (2 одиниці)

Англійське слово	Українське слово
direct ties to large agribusiness	прямі зв'язки з великим агробізнесом
indirect ties to large agribusiness	непрямі зв'язки з великим агробізнесом

Adj1 + Conj + Adj2 + Adj3 + N (1 одиниця)

Англійське слово	Українське слово
small and medium-sized family farms	малі та середні сімейні фермерські господарства

N1 + Pr + N2 + Conj + N3 (1 одиниця)

Англійське слово	Українське слово
production of grain and oilseeds	виробництво зернових та олійних культур

N1 + Pr1 + N2 + Pr2 + N3 (1 одиниця)

Англійське слово	Українське слово
concentration of land in hands	концентрація землі в руках

Восьмикомпонентні

N1 + Pr + Adj1 + Adj2 + Conj + Adj3 + Adj4 + N2 (1 одиниця)

Англійське слово	Українське слово
co-existence of large industrial and small household farming	співіснування великого промислового та дрібного домашнього фермерства

Способи перекладу термінів

Термін англійською	Термін українською	Спосіб перекладу
abundant fertile land	велика кількість родючих земель	Прямий переклад
agglomerates	агломерації	Транслітерація
agrarian sector	аграрний сектор	Прямий переклад
agri-food export	агропродовольчий експорт	Прямий переклад
agri-food value chain	ланцюг створення вартості агропродовольчої продукції	Калькування
agricultural commodities	сільськогосподарські товари	Прямий переклад
agricultural companies	аграрні компанії	Калькування
agricultural development	розвиток сільського господарства	Описовий переклад
agricultural development programs	програми розвитку сільського господарства	Калькування з елементами описового перекладу
agricultural giants	аграрні гіганти	Калькування
agricultural land	сільськогосподарська земля	Прямий переклад
agricultural output	сільськогосподарська продукція	Генералізація

agricultural sector	аграрний сектор	Калькування
agriculture	сільське господарство	Описовий переклад
agroholdings	агрохолдинги	Транслітерація
arable land	рілля	Конкретизація
bimodal agricultural structure	дуальна структура сільського господарства	Описовий переклад
burning of farmland	випалювання сільгоспугідь	Адаптація з елементами описового перекладу
classification of family-based farming	класифікація сімейних фермерських господарств	Адаптація
co-existence of large industrial and small household farming	співіснування великого промислового та дрібного домашнього фермерства	Калькування з елементами описового перекладу
collective farms	колективні господарства	Калькування
commercial family farmers	комерційні сімейні фермери	Калькування
commercial family farming	комерційні сімейні фермерські господарства	Калькування
commercial family farms	комерційні сімейні ферми	Калькування
commercialization of family farming	комерціалізація сімейного фермерства	Калькування

concentration of land in hands	концентрація землі в руках	Адаптація
dairy products	молочна продукція	Прямий переклад
direct ties to large agribusiness	прямі зв'язки з великим агробізнесом	Описовий переклад
displacement of private farmers	витіснення приватних фермерів	Описовий переклад
domestic agricultural output	внутрішнє сільськогосподарське виробництво	Калькування з елементами описового перекладу
domestic food security	внутрішня продовольча безпека	Конкретизація
efficient farming	ефективне сільське господарство	Описовий переклад
environmental degradation	деградація навколишнього середовища	Описовий переклад
environmentally sustainable	екологічно сталий	Калькування
export-oriented agribusiness	експортно-орієнтований агробізнес	Калькування
family farmers	сімейні фермери	Калькування
family farming	сімейне фермерство	Калькування
family farms	сімейні ферми	Прямий переклад
family-based agriculture	сімейне сільське господарство	Калькування
family-based farming	сімейне фермерство	Калькування, адаптація

farmland	сільськогосподарське угіддя	Калькування з адаптацією
favorable climate	сприятливий клімат	Прямий переклад
fertile lands	родючі землі	Прямий переклад
food exports	експорт продовольства	Калькування
food producers	виробники продуктів харчування	Описовий переклад
food production	виробництво продуктів харчування	Описовий переклад
food trade	торгівля продовольством	Калькування
former collective workers	колишні працівники колгоспу	Адаптація
forms of agriculture	форми сільського господарства	Калькування
global food security	глобальна продовольча безпека	Калькування
household plots	присадибні ділянки	Адаптація
indirect ties to large agribusiness	непрямі зв'язки з великим агробізнесом	Описовий переклад з калькуванням
industrial farming methods	індустріальні методи ведення сільського господарства	Описовий переклад
infrastructure	інфраструктура	Транскодування
investment climate	інвестиційний клімат	Калькування
kolhospy	колгоспи	Транслітерація
land holders	землевласники	Адаптоване калькування

land market	ринок землі	Калькування
land reform	земельна реформа	Калькування
land sales	продажі землі	Калькування
landowners	землевласники	Адаптоване калькування
large agribusiness	великий агробізнес	Калькування
large agricultural producers	великі агровиробники	Адаптоване калькування
large-scale agriculture	велике сільське господарство	Калькування
large-scale industrial agribusiness	великий індустріальний агробізнес	Калькування
large-scale industrial agriculture	великотоварне індустріальне сільське господарство	Калькування
liberalization of land market	лібералізація ринку землі	Калькування
market oriented agricultural enterprises	ринково орієнтовані сільськогосподарські підприємства	Описовий переклад
meat products	м'ясна продукція	Калькування
open land market	відкритий ринок землі	Калькування
production of grain and oilseeds	виробництво зернових та олійних культур	Описовий переклад
products for personal consumption	продукція для особистого споживання	Калькування

property of peasants	власність селян	Калькування
radhospy	радгоспи	Транслітерація
relatively favorable investment climate	відносно сприятливий інвестиційний клімат	Описовий переклад з калькуванням
rural development	розвиток сільських територій	Калькування з адаптацією
rural development programs	програми розвитку сільських територій	Калькування з адаптацією
rural households	сільські домогосподарства	Калькування
rural population	сільське населення	Генералізація
sale in domestic markets	продаж на внутрішніх ринках	Конкретизація
sale of farmland	продаж сільськогосподарських земель	Калькування з адаптацією
shelling of agricultural facilities	обстріли сільськогосподарських об'єктів	Описовий переклад з калькуванням
small agricultural producers	малі сільськогосподарські виробники	Калькування з адаптацією
small and medium-sized family farms	малі та середні сімейні фермерські господарства	Калькування з адаптацією
small-scale food production	дрібнотоварне виробництво продуктів харчування	Описовий переклад

smallholders	дрібні власники	Адаптоване калькування
state agricultural subsidies	державні сільськогосподарські дотації	Калькування
state farm workers	працівники радгоспів	Адаптований переклад
subsidiary farming	підсобне господарство	Описовий переклад
subsistence-oriented food producers	виробники продуктів харчування, орієнтовані на натуральне господарство	Описовий переклад
sufficient food	достатня кількість продовольства	Описовий переклад
suitable climatic conditions	відповідні кліматичні умови	Описовий переклад
total agricultural product	загальний обсяг сільськогосподарської продукції	Описовий переклад
transparency of land- based relations	прозорість земельних відносин	Калькування

Додаток Г

Англо-український словник термінології

abundant fertile land	велика кількість родючих земель
agglomerates	агломерації
agrarian sector	аграрний сектор
agri-food export	агропродовольчий експорт
agri-food value chain	ланцюг створення вартості агропродовольчої продукції
agricultural commodities	сільськогосподарські товари
agricultural companies	аграрні компанії
agricultural development	розвиток сільського господарства
agricultural development programs	програми розвитку сільського господарства
agricultural giants	аграрні гіганти
agricultural land	сільськогосподарська земля
agricultural output	сільськогосподарська продукція
agricultural sector	аграрний сектор
agriculture	сільське господарство
agroholdings	агрохолдинги
arable land	рілля
bimodal agricultural structure	дуальна структура сільського господарства
burning of farmland	випалювання сільгоспугідь
classification of family-based farming	класифікація сімейних фермерських господарств
co-existence of large industrial and small household farming	співіснування великого промислового та дрібного домашнього фермерства
collective farms	колективні господарства

commercial family farmers	комерційні сімейні фермери
commercial family farming	комерційні сімейні фермерські господарства
commercial family farms	комерційні сімейні ферми
commercialization of family farming	комерціалізація сімейного фермерства
concentration of land in hands	концентрація землі в руках
dairy products	молочна продукція
direct ties to large agribusiness	прямі зв'язки з великим агробізнесом
displacement of private farmers	витіснення приватних фермерів
domestic agricultural output	внутрішнє сільськогосподарське виробництво
domestic food security	внутрішня продовольча безпека
efficient farming	ефективне сільське господарство
environmental degradation	деградація навколишнього середовища
environmentally sustainable	екологічно сталий
export-oriented agribusiness	експортно-орієнтований агробізнес
family farmers	сімейні фермери
family farming	сімейне фермерство
family farms	сімейні ферми
family-based agriculture	сімейне сільське господарство
family-based farming	сімейне фермерство
farmland	сільськогосподарське угіддя
favorable climate	сприятливий клімат
fertile lands	родючі землі
food exports	експорт продовольства
food producers	виробники продуктів харчування
food production	виробництво продуктів харчування
food trade	торгівля продовольством

former collective workers	колишні працівники колгоспу
forms of agriculture	форми сільського господарства
global food security	глобальна продовольча безпека
household plots	присадибні ділянки
indirect ties to large agribusiness	непрямі зв'язки з великим агробізнесом
industrial farming methods	індустріальні методи ведення сільського господарства
Infrastructure	інфраструктура
investment climate	інвестиційний клімат
kolhospy	колгоспи
land holders	землевласники
land market	ринок землі
land reform	земельна реформа
land sales	продажі землі
landowners	землевласники
large agribusiness	великий агробізнес
large agricultural producers	великі агровиробники
large-scale agriculture	велике сільське господарство
large-scale industrial agribusiness	великий індустріальний агробізнес
large-scale industrial agriculture	великотоварне індустріальне сільське господарство
liberalization of land market	лібералізація ринку землі
market oriented agricultural enterprises	ринково орієнтовані сільськогосподарські підприємства
meat products	м'ясна продукція
open land market	відкритий ринок землі
production of grain and oilseeds	виробництво зернових та олійних культур

products for personal consumption	продукція для особистого споживання
property of peasants	власність селян
radhospy	радгоспи
relatively favorable investment climate	відносно сприятливий інвестиційний клімат
rural development	розвиток сільських територій
rural development programs	програми розвитку сільських територій
rural households	сільські домогосподарства
rural population	сільське населення
sale in domestic markets	продаж на внутрішніх ринках
sale of farmland	продаж сільськогосподарських земель
shelling of agricultural facilities	обстріли сільськогосподарських об'єктів
small agricultural producers	малі сільськогосподарські виробники
small and medium-sized family farms	малі та середні сімейні фермерські господарства
small-scale food production	дрібнотоварне виробництво продуктів харчування
smallholders	дрібні власники
state agricultural subsidies	державні сільськогосподарські дотації
state farm workers	працівники радгоспів
subsidiary farming	підсобне господарство
subsistence-oriented food producers	виробники продуктів харчування, орієнтовані на натуральне господарство
sufficient food	достатня кількість продовольства
suitable climatic conditions	відповідні кліматичні умови

total agricultural product	загальний обсяг сільськогосподарської продукції
transparency of land-based relations	прозорість земельних відносин